

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hőtől és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Gazdák és az adózás.

Ha nótás kedvünk volna, egész aktuálisan elgondolhatnánk most, hogy »még a buza sem hányta a fejét, már a madár elvitte az elejét«. Ez a madár t. i. a szemfüles finánc, mely be sem várva, hogy elcsépeljenek a magyar gazdák, országszerte fölverte héthónapos álmukból fiókaikat, a kedves pénzügyigazgatókat, hogy rajta fiaim, csak énekeljete. Vagyis mivel az ő kobzuk a dob, doboljatok! Irgalmatlanul hajtsátok be a héthónapos exlex alatt felszaporodott adóhátralékokat, valamint a folyó év III. negyedére járó adórészletet is, még pedig egy összegben, mindenféle halasztás vagy részletfizetés megtagadása mellett.

Igy szólt a főfinánc, a magyar pénzügyminiszter.

Nos, ehhez a szóhoz az országnak is van szava. Különösen pedig a magyar gazdaközönségnek. Mert a szigorú ukáz kizárólag az ő bőrükre lett kiadva. Az ipari és kereskedelmi körök nevetnek, sőt tapsolnak a rendelethez, hiszen rájuk az újév óta tartott exlex miatt még ki sincs róva az adó, ám a gazdák már iz-zadhatják, még pedig irgalom, halasztás és részletfizetés engedélyezése nélkül. Annyi szeretettel sem volt irántuk a pénzügyi kormányzat, hogy bevérd, míg a gazdák jó közepes idejű termésükkel egy kissé kedvezőbb értékesítési konjunkturákra

spekulálhatnának. Nem, hanem füss iziben, de makacs nemfizető adóalany, friss buzáddal a Mózsizhoz, add el neki ahogy veszi, aztán megint siess a meg se melegedett kis pénzzel megtölteni dr Lukács László pénzügyminiszter öngyméltóságának üres tarisznyáját.

A magyar gazda 90 százalékanak, sajnos, nincs egy batka forgatókéje sem. Aratás után az »ujból« fizeti emberemlékezet óta összes hitelezőjét, elsősorban adóját mindig. Most egy összegben kilenc havi adót préseinek ki irgalmatlanul, halasztás és részletfizetés nélkül rajta. Hol vegye másünnen ezt a rengeteg pénzt, ha nem abból, hogy a termését elpazarolja? Ime, így kergeti bele a magyar gazdákat a rájuk úgy is mindig farkasként leselkedő gabona- és börze-spekulánok karmaiba maga a pénzügyi kormány. A kilenc havi adó egy összegben haladéktalan követelésével kényszeríti őket, hogy silány áron elpazarolják a termést, ahelyett, hogy szövetkezeti, közraktári, elevatori társaságban elraktározva kivárhassák vele a kedvezőbb alakulásokat. A börzianerek s egyéb gabnaspekulánsok egész éven át ugyanis csak azon törik a fejüket, miként nyomhassák le így öszre a gabnaárakat, hogy aztán tavasszal, mikor a gazda vesz, kétszeresre felszórólhassák; ime most maga a kedves pénzügyi kormány siet hatalmas segítségükre holmi könyörtelen adóprézelő ren-

deleteivel. Így fest nálunk a gondosan előrelátó politika és az atyai jóindulatu kormányzat!

Ez az egyik szavunk a pénzügyigazgató urak már föstimmelt dobjaihoz s intéztük a pénzügyi kormányzat bölcs vezetőségéhez. A másik meg az, hogy valamire figyelmeztessük a pénzügyminiszter urat, amiről szemlátomást egészen megfeledkezett. A Wekerle-féle 1909-es új adótörvény, méltóztassék emlékezni, kompromisszum alapján keletkezett. Ez a kompromisszum a kormány s a különböző kereseti ágak mivelői, vagyis az »adóalanyok között jött létre. Avval, az egymásnak különösen előlegezett, becsületes hittel, hogy a sokat felmagasztalt magyarországi adófizetési aránytalanságokat az egyes kereseti ágak közt legalább majd kiegyenliti az az új adótörvény, ha egyéb hasznot nem is hoz, sőt új terheket.

Ezt a kívánatos eredményt, minden érdekelt fél jól tudhatja, meg is teremtette volna a törvény, ám csak akkor ha egészeben végrehajtnak. És éppen az a komoly kormányi ígéret, az egész törvény végrehajtása tudniillik, volt a conditio sine qua non-ja annak a békés megegyezésnek is, mellyel például a gazdatársadalom szó nélkül, hazafias készséggel vállalta az új törvényben neki csak új terheket jelentő progressivitást,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Konstantinápolyi emlékek.

(Levél a török fővárosból).

Konstantinápoly, 1910. aug. 12.

Kedves Szerkesztő Ur!

Ha időrendben akarnék haladni, most voltaképpen a Szentföldről, Szíriáról és Kis-Ázsiáról kellene írnom. De jobbnak tartom ezekről később számolni be, mert utazásomnak ezt a részét alaposabban szeretném feldolgozni, akár tárcacikknek, akár pedig felolvasás keretében.

Igy tehát csak röviden említem meg, hogy augusztus 6-án a francia »Messageries Maritimes« hajóján, a *Niger*-en elhagytuk Beyruthot és elhaladva Cyprus és Rhodus mellett, kikötöttünk 8-án Vathyban (Samos szigetén) és 9-én Smyrnában. Vathy remekül fekszik a mély tengerből körül, Smyrna is szép, tiszta város. 10-én a hajnali órákban hajónk már a régi Trója vidékén járt, majd végigjutotta a Dardanellákat és a Márvány-tengert. Számptalan történelmi emlék vonult el lelkem előtt ezen hajóút alatt. Cyprus és Rhodus már az ó-kori történelemben nagy szerepet játszottak; Smyrna vidéke (Ephesus) látta szent Pál és szent János apostolok működését, ott élték az I. és II. század kisázsiai nagy egyházi írói, szent Papias, Polykarpus, Irenaeus; a Dardanellákat az ó-kor

Hellespontos néven ismerte, s ezen a vidéken a görög történelemnek igen sok mozzanata játszódott le. Hogy csak a legfontosabbakat említssem: a *Heptastadionnál* kelt át Európába Xerxes (Kr. e. 480.), Nagy Sándor (334.) és tizenhét évszázaddal később a török hadsereg (1356.); *Aigospotamoinál* mérte Spárta a döntő csapást Athénre, a harmadik peloponnésosi háboruban (405); *Lampsakos* ismeretes Artaxerxes perzsa király és Themistokles történetéből; az északi keskeny félsziget pedig, hol ma *Gallipoli* áll, a régi *Chersonesos*, mely fölött egykor Miltiades parancsolt. És ha a Márvány-tengert említem, melyik magyar embernek nem jutna eszébe *Rodostó*, hol egykor a magyar történelemnek egyik legeszményibb alakja, Zágoni Mikés Kelemen »hallgatta egyedül a tenger moráját?« . . .

Végre öt napos, igen kellemes ut után közeledtünk a török fővárosához. A látóhatáron már feltűnik *San Stefano*, hol 1878-ban békét kötött Törökország az orosz hatalommal. Nagy emlékoszlop őrizi az elesett oroszok emlékét; majd elhaladunk Konstantinápolynak egyik európai külvárosa, *Makrikioi* mellett és 4 óra körül ott vagyunk Konstantinápolyban.

Festőbb panorámát képzelni sem lehet, mint Konstantinápoly tekvését. A hajó két világrész közt halad el; jobb oldalt, az ázsiai parton tekszik *Skutari* óriási kaszárnyájával és *Kadikioi*, a balparton Európában pedig *Stambul* terül el, a régi Bizanc. Feltűnik a stambuli vártal a híres »*Hét-torony*«-nyal, hol valamikor annyi magyar ember siratta az elveszett hazát,

látjuk a számtalan mecsetnek ég felé meredő karcos minaretjeit és a rengeteg háztömeget, mely egy milliónál több embernek nyújt otthont. A hajó megkerüli az ugynevezett »Szerail előtököt« (Pointe du Sérail) és most láthatóvá lesz Galata és Pera. A hajó messzire felmegy a Dolma-Bagcséig, a szultán palotájáig, hogy azután lekanyarodjék az Aranyszarv hídjáig, hol végre kiköthet.

A kiszállás hamar megtörténhetett; a vám-és utlevél vizsgálat igen enyhe volt, s a lazaristák háza, melynek főnöke magyar ember, csakugyan magyaros vendégszeretettel fogadott.

Ha idegen érkezik Konstantinápolyba, első útját a Galata toronyba szokta venni, melynek tetejéről, 45 méternyi magasságból pompás kilátás nyílik az egész városra. Igy tettünk mi is, hogy előzetes tájékozódást szerezhessünk a városról. Valóban remek kép tárult fel előttünk. A Bosporus és az Arany-szarv partján végig húzódik Galata és Pera; a főbb épületek, mint a szultán palotája a Dolma-Bagcsé, a Jildiz kiosk a Hamidije-mecsettel, a nagy fegyvertár, a Top-hané mecset, a Taxim-kaszárnya, a német nagykövetség épülete stb., pompásan emelkednek ki. Skutarival átellenben, a Marmaratenget és az Aranyszarv között Stambul látható egész terjedelmében; nagyszerűen fel lehet ismerni az Aja Sophia mecsetet, a hajdani Iréné-templomot, az Ahmed-mecsetet, a Bajazed-mecsetet, a Jéni-dzsámit (új mecset), Mohammed Fateh mecsetjét (Konstantinápoly elfoglalója; ezért is kapta jelzőjét, mely »megnyitót« jelent), a Szulejmanie mecsetet és mellette a

kataszteri kiigazítást mivelési ágváltozás folytán stb.

Am ugyanakkor másfelül a kormány-nak vált becsületbeli kötelességévé (mely-lyel szemben a boldog örökösöknek nincs jussa a leltári jogkedvezményhez!), hogy az új törvényben telállított új jövedelmi adót is életbe lépteti a megállapított idő-pontban. Ez által megszünteti azokat az égbekiáltó igazságtalanságokat, amik a magyarországi egyenesadórendszer meze-jén a gyakorlati életben az egyes kere-seti ágak tényleges adóterhei között fenn-állnak s a miknek segélyével míg a gazdát a kijátszhatatlan földadókat, ház-adóval, kereseti s általános jövedelmi pótdadóval könyörtelenül megfogta az adó-prés, addig az ipari, kereskedelmi, latei-ner s börziánér köröket valósággal futni hagyták a kijátszható III. osztályu kere-seti adó révén.

Am mit csinál most az új, kétoldalu becsületbeli szerződéssel hozott adótör-vény megalkotójának utóda, a nemzeti munkapárti pénzügyminiszter ur?

Az új adótörvényből egyszerűen ki-kereste, végrehajtotta s fogdmegeivel szivtelen szigorúsággal máris exekváltatja azt a részt, a mi gazdákat sújtja: a föld-és házadórészt; ellenben felfüggeszti, bi-zonytalan időre kitolja végrehajtását an-nak a résznek, mely a többi kereseti ágnak is igazságos és kijátszhatatlan megadoztatását lett volna hivatva ered-ményezni: nem lépteti életbe az új jöve-delmi adót. Vagyis az adóreformnak ki-tűzött intenciója, a becsületes és arányos adózás helyett bekövetkezett a régi rossz állapotnál is rosszabb új helyzet: a ma-gyar gazdán már dobolják az új, terhe-sebb adót, a többi kereseti ág pedig vigan dudál ez országos dobszó mellé a maga megmaradt huncut III. osztályu kereseti adójának köpönyege alatt, mely egyébként az idén még rá sincs huzva.

Igy fest nálunk a gyakorlati életben minden kikürtölt, szép intencióju adó-reform. Elrontják a végrehajtásában, s az orvosságból mérget csinálnak. Ujabb mér-get a köz elégedetlenségnek.

Aehrenthal a királynál. Bécsből táv-iratozzák a »Bud. Tud.«-nak: Gróf Aehrenthal közös külügyminiszternek legfelsőbb kihallga-tása Ischlben vasárnap, e hó 28-án lesz.

A községi iskolák ügyei.

Az iskolaszék ülése.

A nyári szünet után tegnap tartotta első ülését Nagyvárad város községi iskolaszéke. A bizottság tagjai csekély számmal voltak jelen. Dr. Adorján Armin alelnök vezette a ta-nácskozást.

Mindjárt az elnöki előterjesztések kapcsán dr. Dóri Ferencz azt indítványozta, hogy a jö-vőben a vizsgálatok idejének megtartását biz-zák a vizsgálatokra kiküldött elnökre.

Dr. Kecskeméti Lipót viszont azt indítvá-nyozta, hogy a vizsgálatokhoz csak elnökök küldhessenek ki, bizottságok nélkül és pedig akként, hogy egy-egy elnök legfeljebb két és pedig teljesen egyenlő osztályhoz küldessék ki. Az iskolák látogatására pedig ne mindig ugyan azon csoport legyen kiküldve.

Kovács János tanító azt kívánja, hogy az évről évről vizsgálatok ünnepekké legyenek egybekötve.

Dr. Vucskics Gyula a vizsgák ünnepélyessé tételére nézve nem tart szükségesnek semmi intézkedést, mert az utasítás elírja a vizsgák ünnepélyessé tételét. Azt elfogadja, hogy viz-gálati bizottságok ne legyenek s az elnökök is legfeljebb 1—2 osztályhoz küldhessenek ki, mint az állami iskoláknál.

Dr. Adorján Armin elnök felvilágosítása után megbízták az elnökséget, hogy ugy a vizsgálatokra, mint az iskolalátogatásokra nézve tegyen javaslatot.

A községi polgári fiúiskola butorzata olyan állapotban van, hogy szégyen az iskolára. A

felszerelés 3008 koronába kerül. A városi ta-nácshoz átirnak a felszerelések beszerzése iránt.

A községi polgári leányiskolánál 4—5 tanerő alkalmazása szükséges az iskola fej-lesztése érdekében. 1. 2. és 3. osztályokhoz párhuzamos osztályokat kell felállítani. Meg-bízták az elnökséget, hogy gondoskodjék, mi-szerint minden jelentkezőt beírjanak s az eredményhez képest gondoskodjon a parallel osztályok felállításáról.

A csillagvárosi két osztályu iskolához a a 3. osztály ideiglenes felállítását, hosszabb vita után elhatározták. A felszólalások nagy része oda tendált, hogy az állam gondoskod-jék az iskola felállításáról, mert a szerződés szerint az iskolák tovább fejlesztését magára vállalta.

Ezután jelentést tett az elnökség a ta-nítók és tanítónők részére rendezett Slőjd-tanfolyamról, melyben 79 tanerő vett részt s az eredmény kitűnő. A jelentést örvendetes tu-tudomásul vették s Fetszer Antal felszentelt püspöknek, a szerszámok egy részének fede-zéseért, továbbá a tanfolyamot rendező orsz. kézügyességi egyesületnek és Nagyvárad tör-vényhatóságának köszönetet szavaztak.

A népoktatás ingyenessé tételéről szóló törvény alapján a községi elemi iskoláknál az ingyen oktatást elrendelte az iskolaszék s meg-keresi a városi tanácsot, hogy a kárpótlás iránt írjon fel a miniszterhez.

Rechné-Bauer Zsófia polgári leányiskolai igazgatónő nyugdíjazása alkalmából, méltányol-ván a negyven évi buzgó, eredményes műkö-dést, a nyugdíjazott igazgatónő érdemeit jegy-zőkönyvben megörökíti az iskolaszék. Az el-nökség a pályázatot a megüresedett tanítónői állásra meghirdette.

A választásig dr. Személyi Kálmán tanár-nőt kéri továbbra is megbízatni az igazgatói teendőkkel s a választás után majd a tanfel-ügyelőség intézkedik az igazgatóság végleges betöltése iránt.

Wohl Ilona kérelmet nyújtott be, hogy a polgári leányiskolánál az angol nyelvet fakul-tatív taníthassa. A kérelmet kiadták a tantes-tületnek.

Apróbb személyi ügyek elintézése után az ülés véget ért.

esik-ul-izlamnak, az izlam íőtudósának épületét. Sietek megjegyezni, hogy az izlam voltaképpen nem ismer papságot, a seik-ul-izlam is inkább jogtudós, ki a fontosabb kérdésekben feleletet ad a Korán alapján. Más nevezetesebb épüle-tek: az Orta-kapui szerial a két muzeummal, a magas porta épülete, a Rusztem-mecset, a Sahzadé mecset, a Kahrie-mecset, s legvégül emlitem, mert legtávolabb fekszik, az Ejub-mecsetet, hol a szultánt trónralépeése alkalmá-val felövezik a próféta övével. Keresztény e mecsetnek még udvarára sem léphet; a többi mecsetbe azonban ma már minden nehézség nélkül bejuthatni. A Márvány tengerben az u. n. »Fejedelmi szigetek« láthatók, melyek kedves kiránduló helyei Konstantinápoly lakosainak.

Amennyire festői ez a kép, annyira bántó az ellentét, ha az ember bejárja a várost. Gala-tában és Perában többnyire idegenek laknak; ezek a városrészek elég tiszták, de utcáik ke-vés kivétellel szűkek, és mivel ez a rész hegy-oldalban fekszik, meglehetősen meredékek. Stambul házai azonban nagy részben fából ké-sültek; utcái rendezetlenek, görbék, a tisztán-tartás pedig szinte ismeretlen dolog. Az utca-seprők munkáját többnyire a gazdtalan kutyák végzik. Csak Damaszkuszban láttam annyi kó-bor kutyát, mint Stambulban. Minden utcának, minden térnek megvannak a maga kutyái és ha egy-egy »idegen« kutya odatéved: jaj an-nak! Az utcán heverő leharapott kutyafarkok a tanui a lefolyt ütközeteknek. Maga a török hatóság megsokallta a kutyák számát és a fo-lyó év tavaszán nagy razzitát tartatott. Több ezer kutyát szállítottak a Márvány-tengernek

két lakatlan szigetére. De mit tettek az ó tö-rökök? Hogy tiltakozzanak az ifju-törökök hal-latlan ujtása ellen. számos ilyen kutyát egy időre elrejtettek és a razzia után ismét szaba-don bocsátottak.

Nincs talán nyelve Európának, mely nem volna hallható az ozmán fővárosban. A szük utcákon, az Aranyszarv két partját összekötő hidakon, a kikötőben folyton óriási emberö-meg nyüzsög, s a szemlélő szünet nélkül gyö-nyörködhetik a legkülönbözőbb öltözetek egyre váltakozó látványában. Legfőleg az élet az Aranyszarv kikötő környékén, az új hidnál. A tengerjáró hajók épp ugy, mint a Bosporust és az Aranyszarvat befutó járóművek ezen a környéken horgonyoznak, s valósággal művé-szet, hogy a hajó kibontakozzék a vitorlák, árbocok és gőzkémények erdejéből. A város forgalmát kocsik, lóvonat, szamarak, tevék, lo-vak siettetik.

Konstantinápolyban tartózkodásunk első és második napján nem is léptünk át Stambulba. Egy délelőttöt elvett a Bosporus végighajózása, a délutánt pedig Skutari foglalta le. Szébb vi-déket képzelni is alig lehet, mint a Bosporust. Nevét: »tehénjárat« azon görög mythostól vette, hogy Jo istennő tehén alakjában uszott át Ázsiá-ból Európába. A tengerszoros hossza majdnem 32 kilométer, mélysége átlag 27 méter, széles-sége pedig Rumeli-Hissarnál 660 méter, Böyük-derénél 33 km. Az európai oldalon igen sok hajó jár, az anatóliai parton kevesebb, de a napi járatok száma összesen (oda és vissza) hatvanon felül áll. A hajó állandóan erdős he-gyek és virágzó nyaralóhelyek közt halad; The-

rapiában például Or szország kivételével az összes európai nagy hatalmak képviselőinek van-nak nyaralói. Therapián túl láthatóvá lesz a Fekete tenger, s Jéni-Mahallé után a vidék már zord, kopár, sziklás jelleget ölt.

Csütörtöki nap lévén (aug. 11.), már kora délután siettünk át Skutariba, hogy megtekint-sük az üvöltő dervisek szertartását. »Dervis« szerzetest jelent és több rendre oszlanak s egy-mástól különböző öltözetben járnak. Legisme-retesebbek a táncoló dervisek, (Mevlewijé) kik-nek alapítója Dzselaaléddin Mevlana († 1273-ban Kr. u.), és az üvöltő dervisek (Rufajé), alapítójuk Sejjid Ahmed Rufai († 1182-ben). Mindkét szerzet megegyezik abban, hogy isteni tiszteletükkel önmagukat elragadtatásba ejteni igyekeznek; a táncolók ezt azzal érik el, hogy zeneszó mellett kiterjesztett karokkal, csukott szemmel körben forognak hosszú időn keresz-tül, míg az üvöltők különböző mozdulatok és ugrálások kíséretében Allah nevének kiejtésé-vel akarnak »melbus«-akká lenni vagyis elra-gadtatásba esni. Undorítóbb látványt még nem ismerek, mint az üvöltő dervisek szertartását, mely a skutarii tekke-ben (mecset) két teljes órán keresztül tartott. Mintha az elmekórházban lettem volna. Fejenkint 5 piasztér (1 korona) belépti díj mellett száznál többen néztük végig e szertartást. Az ember szinte hajlandó volna azt hinni, hogy maguk a dervisek is színész-kednek, ha nem látná a falon függő töröket és késeket, melyekkel néha testüket megsebzik. A nép babonás tisztelettel van irántuk.

Dr. Pataky Arnold.

(Vége köv.)

Jön a kolera.

Kolera gyanus eset Nagyváradon.

Magyarország körül van véve kolerától és pestistől fertőzött országokkal. A veszedelem minden oldalról a kapuknál van. Ha a legkisebb hanyagságot tanusítanak bárhol is köztünk van a vész. Svájc elszigetelte magát bezárta kapuit a veszedelmes Olaszország elől, mindent a legmesszebb menő óvintézkedéseket fogantatosítja. És az országon keresztül száguld a vész hír: Jön a kolera!

Bécsben egy kolera gyanus leány halt meg. Hoffmann Margit aki még hozzá Budapestről utazott az osztrák fővárosba ott a kolera tünetei között mult ki. Ezt a hirt a kétségtelenül megcáfolják s az a rémület amit az eset előidézett némileg veszíteni fog erejéből. Elfogjuk hinni a cáfolatot, mert ez megnyugtat bennünket. Ez azonban nem jelenti azt is hogy Béccsel és a külfölddel szemben ne fogantatosítsák a legmesszebb menő óvintézkedéseket.

Különösen ajánlatos a legszigorubb óvintézkedés Biharmegyében az *ermihályfalrai* járásban. A járás főszolgabirójának figyelmét különösen felhívjuk, hogy a beözönlő oroszországi zsidókat a legmesszebbmenő felügyelet alatt tartsa. Ugyiszintén figyelmébe ajánljuk a nagyvárad rendőrfőkapitánynak is, hogy az Ermihályfalva felől jövő zsidókat, akik rendes körülmények között is egész bacillus magazin hurcolnak magukkal, a legszigorubb vegyék őrizet alá és föltétlenül desinficáló fürdőket alkalmazzanak náluk.

Tegnap délután 3 órakor már riasztó kolera-lárma félemlítette meg az embereket a pályaudvaron. Az ott dolgozó munkások között ugyanis Kovács Ferenc 22 éves kisegítő előmunkás hirtelen rosszul lett s erős gyomor-fájásról panaszkodott.

Az emberek megrémültek és szerte kezdték hirdetni, hogy Kovács kolerás. Elképzelhető a hírek hatása. A pályaudvaron posztoló Gúroz István rendőr azonnal értesítette a mentőket, akik nyomban kivonultak és Kovácsot beszállították a Biharmegyei köz-kórházba.

Mint veszedelem járta be a várost a kolera hire. Az emberek egyébről sem beszéltek, mint a koleráról. Biztosat senki sem tudott s így feltartóztatlanul terjedt a hír az egész városban. Utána jártunk a dolognak és megtudtuk, hogy Kovácsnak tényleg fájdalmai voltak a gyomor táján és a kórházban általános fájdalomról panaszkodott, azonban *koleráról szó sincs*. Kovácsnak régebb keletü sérve volt s ez most a nehéz munkától kiujult, a baj innen keletkezett.

A bécsi kolera.

Bécs, aug. 25. Hoffmann Teréz, a kolera gyanus tünetek közt megbetegedett husz éves cselédleány még életben van. Ürülékének bakteriologiai megvizsgálásánál kommbacillusokat találtak ugyan, ebből azonban még nem lehet kolerára következtetni. Még egy vizsgálatot tartanak és annak eredményét hivatalosan azonnal közlést tesznek. Az elhunyt Held Matild bakteriologiai vizsgálata még nincs befejezve, de ennek eredményét is azonnal közlést tesznek.

Bécs, aug. 25. A „Neues Wiener Tageblatt” jelenti: Egy 30 éves matróz arról a vonatohajóról, amelyen a közben meghalt Held

kormányosné volt, néhány nap előtt az itteni irgalmasok kórházában gyomor és alsótest fájdalmaokról panaszkodván, felvételt nyert. Allapotja gyorsan javult és éppen ma el akarták bocsátani a kórházból. A kolera gyanus esetre való tekintettel azonban tegnap este átszállították a Ferenc József kórházba.

Kolera Lembergben.

Lemberg, aug. 25. A lakosság körében leirhatatlan nagy a rémület, hogy a tegnap elhunyt kőműves ázsiai kolerában halt meg, noha a vizsgálat még nincs befejezve. Az orosz-lengyel határ mentén már dühöng a kolera és Galiciát aligha fogja elkerülni a járvány.

Lemberg, aug. 25. Tomasovban ma reggel egy cselédleány gyanus körülmények között megbetegedett és félórával azután a kórházban meghalt.

A mü-drágaság.

Kik csinálják a drágaságot?

Hol panaszkodnak legtöbbit a jelenlegi nagy drágaságról? Minden gondolkodás nélkül felelhetünk rá: a sajtóban. És mi csinálja a drágaságot jó részben? Megint csak a sajtó. Igen ez az önvád ne lepje meg a közönséget. de így van, ha alaposan utána nézünk a jelenlegi drágaságnak elsősorban konstatálhatjuk, hogy az idén tulajdonképpen nem volt oly szűk termés, nem volt oly tulságos abnormis időjárás, hogy a kerti vetemények ne kerülhetnének bőségesen a piacra. Adott a jó Isten mindentől sokkal többet, mint az előző évben és ennek dacára is a mult évi árak nem hogy estek volna, de emelkedtek.

Megfigyeltük például legutóbb a piaci árakat. Bizony elég borsosak voltak, de azért legalább nem lépték túl a mult évi árak értékét. Két nap mulva ismét kimentünk és akkor már minden dupla áru volt. Megkérdeztük sorra az árusokat.

— Ugyan, hogy emelheték fel két nap alatt az árakat duplára?

A megkérdezett gunyosan nevetett, aztán magyarázólag adta elő.

— Hiszen tegnap olyan jég volt a csatári meg a nagyvárad hegyen, hogy elpusztított mindent.

— Jég volt? Es honnan tudják ezt maguk.

— Hát azt hiszik, hogy csak az urak olvasnak ujságot. Mi is olvasunk ám és abba volt!

Nyomban érdeklődtünk még pedig több helyről, hogy körülbelül mennyi lehet a jég által okozott kár. Kérdezősködésünket mindentűt meglepődve fogadták, mert a jégről nem tudtak semmit. Sőt azokról a helyekről, ahonnan a legtöbb kerti növényt szállítják egyáltalán kitérő választ kaptunk. Semmitéle jégesőről nem tudnak. De mégis csak kellett valahol lenni jégesőnek, mert a kofák azt mondták és drágábbak az árak. Tényleg volt jégeső. Volt pedig a sajtóban, mely nagy hangon kiáltozta a kofák közé, hogy pusztító jégeső volt.

Ime a sajtó csinált jégesőt és talán akarat ellenére csinált drágaságot. Es ki tudja még hányszor csinált ilyen közönségre nagyon káros dolgot, míg a mai árakra tudta stájerolni az árak értékét.

A sajtónak tényleg mindenről kell referálni, azonban mindég a valóságot kellene közölni, sőt vannak esetek amelyekről hallgatnia kellene és ezzel sokkal jobban szolgálná a közérdeket mint azzal ha megírja. Ha a sajtó tényleg annyira a szíven viseli a drágaság megszüntetésének kérdését úgy, nagyon sokat tesz vele ha elsősorban valóságot ír másodsorban pedig ha a kisebb természeti csapásokat nem írják meg, mert ezzel csak a kofák érdekeit mozdítják elő a közönség zsebére. Nagyon helyes volna, ha a természeti csapásokat egyáltalán elhallgatnák. A közönség nem lenne érte háládatlan, legfeljebb a kofák.

Figyelő.

UJDONSÁGOK.

* **A király köszönete megérkezett.** Király Ő Felsége 80. születése napja alkalmából az egész nemzet öröme megnyilatkozott s ország minden pontján ünnepélyeket rendeztek Ő Felsége tiszteletére. A nemzet szeretetének ezen megnyilatkozásáért király Ő Felsége legfelsőbb kéziratban mondott köszönetet, amelyet már közöltünk. Tegnap érkezett meg a királyi kézirat a belügyminiszter azon körrendeletével, amelyben a királyi kézirat meghirdetését rendeli el a miniszter.

* **A főmérnök itthon.** *Köszeghy* József városi főmérnök szabadságáról holnap, szombatan érkezik haza Nagyváradra. Külföldi körutjában a brüsszeli nemzetközi kongresszuson is részt vett.

* **Rulikovszky vértanu emlékezete.** Vasárnap lesz hatvanegy éves fordulója Rulikovszky Kázmér lengyel származású orosz dzsidás kapitány kivégeztetésének. A lengyel tiszta a magyar szabadságharc letiprására jött be az orosz csapatokkal 1849 ben s a magyar szabadság pártolását 1849. augusztus 28-án az orosz hadvezér Nagyvárad határában, a Bonai-kut melletti mai nagy gyakorlóterén agyonlövötte. Hosszu ideig a honleányi kegyelet örökösödött jeltelen sirja fölött s az abszolutizmus idejében mindig jutott friss virág a vértanu sirja felé, a német hatóság mérhetetlen bosszúságára. Az alkotmányos időszak bekövetkezése után Nagyvárad város hazafiasan érző polgársága a vértanu még meglevő csontjait az újvárosi központi temetőben helyezte örök nyugalomra s díszes siremléket állított sirja fölé, a lengyel sással. Azóta évről-évre a kivégzés évfordulóján gyászmisét tartanak a Szent László templomban a vértanu lelkiüdvéért. Ez évben vasárnapra esik az évforduló, amikor nem tartanak gyászmisét s így most holnap szombaton, augusztus 27-én reggel 9 órakor lesz a requiem a Szent László templomban.

* **Sikkasztó jegyző, aki fizetést kap.** *Koródi* Béla biharnagybajomi segédjegyző sikkasztás miatt vizsgálati fogságban volt a királyi ügyészségen. E fogság alatt Koródi fizetésének egy harmadát huzta. Julius havában a járási főszolgabiró tekintettel a büncselekményre, a jegyző egyharmad fizetésének utalását is beszüntette. Koródi ügyében a törvényszék intézkedett is és sikkasztás miatt két évi fegyházzal büntette. Koródi felebbezett az ítélet ellen. Mivel pedig fizetésének folyósítását beszüntették *Fráter* Barnabás alispánhoz sürgető leveleket irt annak folyósítása iránt. Az alispán kérdést intézett ez ügyben a királyi

ügyességhez információ végett. Az ügyesség tegnap értesítette az alispánt, hogy Kóródi tényleg két évi fegyházot kapott azonban az ítéletet megfelelőbbre és így az még nem jogerős. Eszerint a segédjegyző az ítélet jogerősségéig kapni fogja fizetésének egyharmadát.

Jelinek Ferenc temetése. Id. *Jelinek* Ferenc műkertész temetése tegnap délelőtt nagy részvét mellett ment végbe. A gyászház udvarát teljesen ellepte az előkelő közönség. A katolikus legényegylet tagjai testületileg, gyászfátyolos diszszálzó alatt jelentek meg. Ott voltak a katolikus kör tagjai, testületileg vett részt a temetésen a kerületi munkásbiztosítópénztár igazgatósága. A gyászszertartást és a Szent László templomban a requiemet dr. *Vucskics* Gyula esperes-plébános végezte segédlettel. A kath. legényegylet dalárdája úgy a háznál, mint a temetőben gyászdalokat adott elő. Az elhunyt derék polgárt az újvárosi központi temetőben helyezték örök nyugalomra. A diszes temetést Germán Károly temetkezési intézete rendezte.

Ülés a városházán. Nagyvárad város pénz- és gazdasági szakbizottsága f. hó 28-án hétfőn d. u. 4 órakor ülést tart. Ez alkalommal a következő ügyek kerülnek tárgyalásra: 1. Az 1909. évi házipénztár és a kapcsolatos alapok és alapítványok zárszámadása. — 2. A bor- és hús fogyasztási adóknak 1911—1913 évekre leendő megváltása. — 3. A vakokat gyámoltató orsz. Segélyegyletének kérelme — 4. Özv. Rácz Mihályné kegydíj iránti kérelme. — 5. Özv. Németh Lajosné kegydíj iránti kérelme. — 6. Mátrai György nyug. számtiszt kegydíj iránti kérelme.

A Bottó-féle főzõiskola megnyitása. A városi tanácstól nyert felhatalmazás alapján közlöm, hogy a Körös-u. 27. számú alapítványi háznál létesített Bottó-féle főzõiskola f. évi szeptember első napjaiban megkezdte működését és így felhívom mindazon szülők, gyárok és intézeti vezetők figyelmét, hogy amennyiben iskola-kötelezettségen túl levő, 12-ik életévüket betöltött leány gyermekeiket, vagy a neveltetésükben levő növendékeiket a főzés gyakorlati elsajátításában kioktatni óhajtják, hogy a főzõiskola helyiségeiben folyó év szeptember 5-éig az iskolavezető tanítónőnél jelentkezhetnek. Az öt hónapig tartó tanfolyam díja személyenként 30 korona, mely összeg előleges havi részletekben fizetendő. Beiratási díj 2 korona, míg az intézeti eszközök használati díja 3 korona, szintén a beiratáskor fizetendő. Azok a növendékek, kik a főzõiskolában étkezni óhajtanak, ebédért havi 18 koronát, vacsoráért 15 koronát tartoznak fizetni. Ezen tandíjfizetési kötelezettségek alól a 2 korona beiratási díj és a 3 korona konyhaeszköz használati díj kivételével mindazok mentesek, kik teljes vagyontalanságukat hatósági szegénységi bizonyítvánnyal igazolják. Végül mentesek a fizetési kötelezettségek alól az állami gyermekmenhely gondozásában levő, hatóságilag elhagyottá nyilvánított gyermekek. A főzés tanítását, a növendékek gondozását eskü alatt szolgáló, képesített tanítónők teljesítik. Érdeklődők akár szóbeli, akár levélbeli tudakozódásaira az iskolavezető tanítónő nyújt kellő felvilágosítást. Nagyvárad, 1910. augusztus 25. *Juricskay* Barna, tb. tanácsos.

A tasnád—érmihályfalvai vasut. Még 1907-ben engedélyt kapott Pallós Ignác budapesti mérnök a tasnád—érmihályfalvai vasut építésére nézve. A vasúthoz a vármegye 60,000 korona hozzájárulást szavazott meg. A belügyminiszter azonban a megye hozzájárulását nem hagyta jóvá és így a vasutépítés anynyiba maradt. Az engedélyt tegnap ismét kérelemmel járult a megyéhez, hogy a korábban meghozott határozatát még egyszer hozza

meg és a jelenlegi kormányhoz ismét terjessze fel jóváhagyás végett.

Névváltoztatás. *Reisz* Ernő nagyváradi lakos és Andor fia vezetéknevét »*Kálmán*»-ra változtatta.

Emelik a portót. A kereskedelmi miniszter ígéretet tett a postásoknak, hogy rendezti fizetésüket. Miután ez az állambiztosításban lényeges kiadási többletet okoz, most azt tervezik, hogy a helyi portó árát, mely eddig 6 fillér volt, 10 fillérré emelik fel. Ez horribilis jövedelmet jelent majd a postának, mert a helybeli portóforgalom igen sok helyen majdnem akkora, mint a vidéki. A nyomtatványok portója is emelkedni fog.

Gyilkol a cséplőgép. Alig mulik el nap, hogy a cséplőgép áldozatot ne követelne. Tegnap is Árpád községben egy 17 éves fiúnak oltotta ki az életét. *Szabó* Istvánnak hívják a legújabb áldozatot, aki a gép mellett, mint kévevágó működött. Szerencsétlenségére véletlenül megcsuszott és beleesett a dobüregbe, ahol a gép irtózatos roncsolást vitt véghez rajta. Bal combját a tövéből leszakította és testét több helyen összelapította. A nagy sértülés következtében a szegény azonnal meghalt.

Ki a titokzatos öngyilkos? E hó 19-én — mint már jelentettük — Budapesten, a Ferenc József-hídról, egy ismeretlen férfi valószínűleg öngyilkossági szándékkal a Duna folyama vetette magát s nyomtalanul eltűnt. A hátrahagyott ruhadarabjai monogramjából és cégjelzéséből a nagyváradi rendőrség megállapította, hogy a tettes a legnagyobb valószínűség szerint *Csuczkovics* Béla volt nagyváradi kereskedő-segéd volt. A rendőrség ez adatokat közli a budapesti főkapitánysággal.

Vigyázzunk a dinnyére. Holnaptól kezdve a dinnye-házalás el van tiltva. Ez uton is felhívja a rendőrség a dinnye-fogyasztó közönséget, hogy dinnyeszükségletüket a piacon szerezzék be ahol kellő orvosi ellenőrzés mellett árusítják a dinyét.

Ki akar rendőr lönni? A rendőrségnél 8 rendőrléányi állás üresedésben van. Pályázni szándékozik Gerő Armin rendőrlőkapitány urhoz nyujtsák be kellően felszerelt kérvényüket. Feltételek: 20 éven felüli, 40 éven aluli életkor, a magyar nyelv szóban és írásban tudása. Kiszolgált katona-altisztek előnyben részesülnek. Fizetés 640 korona, 180 korona lakbér és ruházat.

Borsalino, Pichler és angol kalap nyári ujdonságok **REICHARD BRUH-ZABA** megérkeztek, hol legegészségesebb budapesti és *amerikai cipők* kaphatók. 40

<p>Legelősből és legmegelősből be- vásárlási forrás megnyitott. Uj áruház! Uj áruház! Radó és Kertész női divat és menasszonyi kelempyek áruhaza. Kossuth-u. 2. sz. - Telefon 10-12.</p>
---

x Olvassa el kérem! Ha érdeklő, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyalényű *Wolfram* égőt és ami a régiakkal szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világitást, hogy 32-es vagy 50 gyertyalényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolfram* égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 44

Szíves tudomására hozzuk, hogy Nagyváradon (Nagy Sándor-utca 2. szám alatt) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő amerikai férfi szabó üzletet nyitottunk. Amennyiben alkalmunk volt az első amerikai szabászati akadémián nyert kintúntatási oklevelet megnyerni a modern szabászat minden legújabb vívmányaiból. Pontos kiszolgálásért kezeskedik. Szíves pártfogását kérve tisztelettel:
HÁBER ÉS TÁRSA,
amerikai férfinabók
Nagyvárad.

x A Lloyd kávéház kényelmes nyári helyiségében augusztus hó 24., 25., 26. és 27-én a következő pompás mozgólényképek lesznek bemutatva. 1. Legyező. 2. Rendő. ujoncz. 3. Szerelmi cselszövés. 4. Budapesti repülőverseny utolsó napjai. 5. Fagitarinói hegy-szakadék. 6. Szép nevelőnő. 7. Marhaláb ur állást vállal. 8. Utazás Svájcban. Belépti-díj nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kintűnő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri *Hartstein és Orlei* kávéházi tulajdonosok.

x Magános urinő ajánlkozik plebániára, vagy magános úrhoz gazdasszony-nak. Házvezetésben teljesen jártas. Cím: Nagyvárad, Lakatos-utca 161.

Rákos helyett Nagyvárad.

A magyar aviatikusokról.

A rákosi térségnek érdekes karrierje van. Ott, ahol egykoron eleink országgló királyainkat választották, csak nem is olyan régen egy nagy darab európai kultúra feküdt és a levegő királyát választották meg. Ezernyi ember taposta ismét a homokos talajt, sok fehérítő építmény, a kedves külsejű hangárok lepték el a területet. A nagy pusztaság közepette mint egy varázsország állott a hangár-város.

Most lebontják. Előbb a tribünöket bontották le, azután a hatalmas területet befoglaló kerítést szedték szét és most a hangárookra kerül a sor.

Abol az emberi haladottság szindarabjának egyik jelenete lejátszódott, most ismét tűzérlovak patái vágják fel a talajt és a világbeke hajnalán az öldöklő harcok játékát játszzák.

Rákos, hol hónapok óta nyüzsgött az élet, most ismét csendes és betetemetkezik egy újabb nagy esemény emlékeibe.

A külföldi aviatikusok távozása után nagyot csökkent nálunk az aviatika és csupán néhány magyar aviatikus tartott ki bátran a repülés problémája mellett. A Magyar Aero Klub kedvtelensége és a magyar repülő-emberek végzettszerű szerencsétlensége nagyban lohasztotta az aviatikusaink munkakedvét.

A kísérletezők közül Székely Mihály mérnök érte el a legtöbb sikert. Fáradhatatlanul dolgozik s nem mulik el nsp, hogy biplánját ki ne vontatná a rétre. Horváth Ernő tanár madáralaku, karsu monoplánja is majdnem mindennap tűnik fel. Horváth nemrégén sze-

rencsétlenül járt és gépe pozdorjává zuzódott. Horváth azonban nem csüggedt el és a gép ma ismét készen áll a hangárjában.

Herceg mérnök külföldön van tanulmányuton és ha hazajön, folytatja kísérleteit. A régiak közül még a két asztalos-aviatikus kísérletezik. Gráber Ernő is szorgoskodik a hangárjában. Hirach és Csermely próbálkozik elég szép eredménnyel. Svachulay Sándor denevérszárnyu monoplánja ott nyújtózkodik a leg szélső hangárban. Létei Sándor és András új aviatikusok. Monoplánt terveztek önálló stabilizációval, de még csak a tervekkel vannak készen.

Egy másik hangárban Király főmérnök különös alakú repülőgépe tűnik fel. Possert János már közel egy fél éve kísérletezik vele. A gép új szerkezetű monoplán.

A magyar aviatikusok azonban már nem sokáig fognak a Rákosmezőn kísérletezni, mert rövidesen Nagyváradra mennek, ahol a városi tanács egy nagy területet bocsátott rendelkezésükre. Így most már Nagyvárad veszi át a magyarországi aviatika szerepét és úgy lehet, hogy nem is sokára jelentős eredmények hirt fog hozzánk, a fővárosba érkezni onnan.

Jelenleg csak egy főhadnagy próbálkozik Nagyváradon, azonban a város vezetősége már ezzel szemben is oly előzékenyen viselkedik, hogy ezáltal nagyban elősegíti a hazai repülést.

A Rákosról elűzött magyar konstruktőrök tehát mégis csak találnak otthon, ahol zavar-talanul folytathatják kísérleteiket.

SZINHÁZ.

A Borgia család történetéből. Rendkívül nagy érdeklődéssel fogadta a közönség a Pannónia mozi új műsorát, amelynek clouja egy hatásos történelmi dráma a Borgia-családok történetéből. A darab címe: A Borgia testvérek s a gyönyörű színes képek Borgia Lukrecia és Caesar véres versengését örökítik meg. A darab ma látható utoljára. A műsor többi számai: 1. A chillouk törzs (term.) 2. Egy borzasztó titok (humoros). 3. Az Erik testvérek. 4. A hiszékeny paraszt (humoros). 5. A vezető (dráma). 6. Pathe Journal. 7. A furfangos Kató.

TANÜGY.

Beiratások a főgimnáziumba. A prem. főgimnáziumban a beiratások (kivéve az I. és V. o., mivel ezekben a létszám betelt) és az osztályfőnököknél való jelentkezések szept. 2. és 3. napján d. e. 8—11-ig történnek. A javító és pótló vizsgálatok aug. 30-án d. e. 9—12-ig, a magánvizsgálatok aug. 31-én és szept. 1-én tartatnak.

Igazságszolgáltatás.

A „Jobágia“.

Egy üldözött könyv története.

Mintegy két évvel ezelőtt egy román nyelvű történelmi munka látott napvilágot Aradon. A könyv címe: »Jobágia« (Jobbágyság) volt, szerzője pedig Russu Sirianu János volt országgyűlési képviselő. A nagyváradi ügyészség, mihely tudomást szerzett a mű megjelenéséről, azonnal lefoglaltatta a még meglévő példányokat és izgatás címen bünvádi eljárást indított Russu-Sirianu ellen. A volt képviselő abban az időben már gyógyíthatatlan betegségben

szenvedett. Aztán kiköltözött Romániába, családja körébe. A múlt évben megváltotta szenvedéseitől a halál.

A szerző ellen tehát be kellett szüntetni a bünvádi eljárást. Az ügyészség a fokozatos felelősség elvénél fogva a könyv kiadója ellen indította meg az eljárást. Vádat emelt Lázár Kornél aradi lakos, kiadó ellen, ki az aradi gör. keleti román egyházmegyei nyomda vezetője. A nagyváradi királyi törvényszék vádtanácsa tegnapi ülésén tárgyalta ezt az ügyet és Lázár Aurél dr. védelme után vád alá is helyezte a nyomdászt. Így tehát egy nyomdász fog a vádlottak padjára kerülni egy olyan munka miatt, melynek megírásában semmi része nem volt.

Russu sem tett mást, mint román nyelven adta ki több magyar történetírónak már magyarul megírt történelmi munkáját. Hogy az ügyészség mégis vádat emelt az inkriminált könyv kiadója ellen, annak az oka, hogy a román szerző saját kommentárjaival látta el a kész adatokat.

A nagyváradi törvényszék tárgyalása valószínűleg már szeptember hónapban lesz és a vádlottak padján egy nyomdász fog ülni, egy olyan munkáért, melyet nemcsak hogy ő nem írt, hanem a szerzője is magyar történetíróktól vett át.

Tilos legeltetés. A tekei járásról szól ismét az ének, a hol a legtöbb büncselekmény marad az ismeretlen tettesek rovására. Ezáltal azonban a tettesek megkerültek, mert az egyik véletlenül olyan lövést kapott a bokájába, hogy ma is sántít bele. Még a múlt év júliusában történt, hogy Jova Mojszi, Janku Jova Tógyer és Fresze Miklós rippai lakosok a jószágjaikat behajtották a püspökség egyik fiatal erdejébe, a hol pedig szigorúan tilos a legeltetés. A jószágok jóllaktak a pompás csemetékkel s akkor Jovák áthajtották őket más területre, oda a mely legeltetésre a tenkeieknek volt kiadva. Itt azonban nem folytathatták a tilosban való csemegézést, mert rajta érte őket Vura Péter püspökségi erdőőr, a ki két erdőlegény kíséretében rendes körutját végezte. Vura felszólítására, hogy adjanak zálogot, Jovák nem reagáltak, ellenben elkezdtek a jószágjaikat hazafelé hajtani. Vura a két erdőlegényel utánuk. Janku Jova Tógyer a botjával hátrafelé csapkodott az egyik erdőlegényre, Balázs Jánosra, aztán tovább szaladtak. A mint Vura az egyik bokros helyen áthatolt balkezében tartott fegyver elsült s a srétek Jova Mojszi bokájába fúródtak. Jova csak heiek múltával fordult orvoshoz, a mikor már a házi kuruzslás tönkre tette a lábát. Ma is sántít s mankón jelent meg a tegnapi fő-tárgyaláson, a mikor a tilos legeltetők közül — mivel Tresze meghalt — Jova Mojszi és Janku Jova Tógyer hatóság elleni erőszak vádjá miatt kerültek a vádlottak padjára. A bíróság a vádlottak közül Jova Mojszit, a ki különben is alapos leckét kapott a tilos legeltetésért, felmentette. Jova Tógyert pedig az enyhítő körülmények figyelembe vételével 3 napi fogházra ítélte. Az ítélet jogerős.

EGYESÜLETEK.

A kath. sajtóegyesület központi irodája (Budapest, IV. Ferenciek-tere 7. sz. V. lépcső, I. em.) most küldi szíjjel tagjai részére az ez évi tagilletményt, mely két füzetekből áll és pedig »A Sajtókérdésről«, írta Gerely József főtktár és az ideai közgyűlés hű tükrét nyújtó évi jelentésből, melyből fogalmat nyerhet az olvasó e nagyfontosságú egyesületnek egész évi működéséről. Az egyesület tagjai, régiak és újonnan belépők egyaránt díjtalanul kapják e füzeteket, miért is figyelemzetünk mindenkit, hogy amennyiben jogot formálna az évi tagilletményhez, de e bő folyamán nem kapná kézhez azt, haladéktalanul reklamálja meg e füzeteket a Kath. Sajtóegyesület központi irodájánál.

TÁVIRATOK.

Szerencsétlenség a lóversenyen.

Budapest, aug. 25. A mai lóversenyen egy Carnation nevű ló neki ment egy oszlopnak és elbukott. Az utána következő ló megbottlott és szintén elesett. A lovak lovasaikat maguk alá temették. Az egyik lovasat Korbnak a másikat Kallingernek hívják. Súlyos sérülésekkel beszállították őket a Rókus-kórházba.

Az amerikai erdőégés.

Spokanó, aug. 25. Nagy hőésés volt Missoula körül, amely nagyban hozzájárult az erdőégés oltásához. Setsercek körül husz állami erdőtisztviselő holttestét találták meg. Averyből (Idaho) utnak indított segélycsapat füstmérgezés következtében elpusztult. Az északnyugati vidéken az emberáldozatok száma nyolcvanöt.

Lemondott Korea császára.

Páris, augusztus 25. A francia külügyminiszteriumhoz hivatalos jelentés érkezett, a mely szerint Korea császára ünnepélyes aktussal lemondott trónjáról és összes uralkodói jogairól. Korea anektálása még mindezeig nem történt meg, de a legközelebbi napokban bekövetkezik.

Montenegró ünnepe.

Cettinje, augusztus 25. A német, osztrák-magyar, angol és görögország követei tegnap audencián jelentek meg Nikita fejedelemmel, hogy átadják uralkodói szerencsekívánataikat. Különösen megleghangu volt Ferenc József levele, melyet Giesl követ adott át. Királyunk »jó barátomnak« nevezi Nikitát, a ki Giesl követnek megleghangon adott kifejezést Ferenc József iránt érzett hálájának. Megkérte a követet, hogy hatalmazza fel, hogy a király levelét a montenegrói hivatalos lapban nyilvánosságra hozza.

A görög választások.

Athén, aug. 24. Venizeles a Kronos laphoz táviratot intézett, melyben kijefenti, hogy szerencsésnek érezné magát, ha — mint reméli, — a körülmények megengednék neki, hogy Krétában viselt isztségeiről lemondhasson és a görög nemzetgyűlés mandátumát elfogadhatná.

A román miniszterelnök Aeren-thalnál.

Bécs, augusztus 25. Bratianu itt időző román miniszterelnök tegnap délután hosszabb látogatást tett Aerenthal gróf külügyminiszternél.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u.7.

FOGAK.Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szájpadlás nélkül is készít **kitűnő hirt** nevű**Fogműtermében**

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

(Fekete Sással szemben).

KÖZGAZDASÁG.

A műtrágyák vizsgálata. A statisztikai adatok szerint hazánkban az elmúlt évben körülbelül 15000 kocsirakomány superphosphatot használtak fel, tehát olyan mennyiségeket, melyek a múlt évi árak és a tizenhat százalék átlagos vízben oldható phosphorsav tartalom mellett évenként 12 millió korona kiadást okoz a magyar gazdaközönségnek.

Noha örömmel konstatálható, hogy gazdáink a műtrágyák vásárlásánál előfordulható visszaélések tudatában, ma már egyre sürűbben ellenőrzik áruikat, a vegykísérleti állomások még sem tudnak tiszta képet alkotni a mű-

trágya kereskedelem megbízhatóságáról azért, mert a gazdák csak a legkritikább esetben közli az állomásokkal a vásárlás feltételeit, különösen pedig a szavatolt beltartalmat és akkor sem hiteles okmányokkal támogatva, hanem csak odavetve, hitelt alig érdemlő adatokban. Így, ha a vegykísérleti állomások ellenőrző vizsgálatai a magánérdekeket megvédi is, a közérdek, mely megkívánja, hogy a hamisított minden körülmények között elnyerje büntetését, nem találhat keilő védelemre. A magyar-óvári vegykísérleti állomás felhívja tehát a gazdaközönséget, hogy a hazai műtrágyapiac hathatós ellenőrzése céljából a hiteles műtrágya minta kíséretében küldje be egyszersmind a műtrágya vásárlási feltételeit, mind nek felett a szavatolt beltartalmat (például a superphosphátnál a vízben oldható phosphorsavat) pontosan kitüntetve kötelevelet, vagy a szavatolt beltartalmat is feltüntetve hiteles mintavételi igazolványt, melyből a kísérleti állomások az ellenőrző vizsgálatok eredményei alapján meggyőződhetnek arról, hogy nem forog-e fenn hamisítás, visszaélés, vagy megtévesztés esete, hogy szükség esetén a megtorló eljárás hivatalból is megindítható legyen.

A szőlő terméskilátásai. Most már minden kétségen felül megállapítható, hogy az idén gyenge szüretünk lesz. Az időjárás olyan abnormális volt, hogy az eddig sohasem tapasztalt mérvben fellépő peronoszpóra ellen igazán eredményes védekezés alig volt lehetséges. Ez a veszedelemes ellenség, valamint a jég, a sok eső (különösen virágzás idején) és a zivatarok 55-60 százalékkal csökkentették a termést, így körülbelül ugyanolyan gyenge évtünk lesz, mint amilyen a tavalyi volt. A gyenge terméskilátások folytán persze megélenkült a borüzlet és a bor árak erősen felfelé szökkentek. Erre hatással volt az a tény is, hogy Auszriának is igen gyenge éve van az idén és így az osztrák borkereskedők siettek nálunk bevásárlásokat csinálni

Gyümölcs-szállítók figyelmébe. A vakok temesvári foglalkoztató intézete, mint értesítünk, igen olcsó árban készít gyümölcs-szállító kosarakat és ezen ipari készítményekből állandó nagy raktárt tart fenn. Az intézet elsőrendű humánus célokat szolgál, melyet előmozdítani emberbaráti cselekedet, miért a közönségnek a szállító-kosarak beszerzésénél az intézetet szives jóakaratóba ajánljuk. Az intézet jutányos árajánlattal szolgál mindenkinek, aki eziránt odafordul.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK legjobb minőségben és : kedvező árban :

REICHARD - áruháza

:: üzénél kaphatók. ::

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

97

— Igaz, — zokogá — és én inkább elmennék a tömlőcbe az én szegény Péteremmel, minthogy ott mennék a sereg élén Versaillesbe, habár azt tartják is a legvittebbnek Franciaországban! Aztán mosolygott könyein át és halvány arcát kedvese keblére rejté.

A katonák egymás arcába néztek, ezt morogva: — Jól beszelt. — Már ez aztán bátor lányka. — A tűzben is meg lehet bizni benne. — Az egyszer vallott színtől ugyan el nem állna. — Magam is odaadnám egy napi fizetésemet, hogy elvehessem feleségül.

A kapitány őrmesterével sugdosott. Kötelessége volt óvatosnak lenni s jobb érzése iránt bizalmatlankodni, főképp miután természetes előítélettel viseltetett a csinos arcok iránt. Pétert elfogták, nem ugyan véres kézzel, nem is vörös löveggel, de olyan börtülmények alatt, melyek nagyon valószínűvé tették, hogy ő vezérszerepet visz a lazadók közt. Délceg termete, személyes ereje, a könnyűség, mellyel kísérőit le tudta rázni magáról s néma makacssága az őrszobában, mind meg annyi bizonyágnak látszottak arra nézve, hogy ő egy forradalmár, egy sansculotte. Ha majd a főhadiszállásra érnek, gondolá a kapitány, haditörvényeknek kell határozni, de ha a leány csakugyan a fogoly menyasszonya, a forradalmi párt minden titkaiba be lesz avatva és jó lesz tehát időközben őt is őrizet alatt tartani.

— Kisasszony, — mondá a kapitány elég udvariasan, — én nem bocsáthatom el önöket — mindezt be keil jelenteni az ezredesnek. Időközben embereim nem fognak maguknak alkalmatlankodni és kegyed, ha úgy tetszik, a fogoly oldala mellett mehet.

A lányka sötétfekete szeméből egy hálás tekintettel mondott neki köszönetet, mely csak nem arra bírta a kapitányt, hogy megmássa kimondását s a maga oltalma alá vegye a nőt, de a katonai őszön győzött és kiválasztott négyet emberei közül a foglyok külön őrzésére. Köztük volt a vén katona is, kinek társa Rózsikát legelőször észrevette. Ő volt talán az egyedüli a jelenlevők között, kinek szíve meg nem lágyult a nő szépségétől és szomorúságtól. (Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Kihaló típusok. Meg sem született típusok biz ezek. Nincs bennük semmi élet. A hangja is rejtőn sovány s a tájszólás nem mind valami természetes dolgokat, hanem a mesterkéltésg érzik rajta. Mig erősen érzik a dolgozaton a kezdő kéz bizonytalansága.

A szerkesztőnével felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Gümőkór,
köhögés,
szamárköhögés,
influenza

eseteiben az orvosok csak

SIROLIN

„Roche“-t

rendelnek.

Kik vannak a Sirolin „Roche“-ra utalva?

1. A kik hosszú időn keresztül köhögés bántalmában szenvednek.
2. Mindazok, kik üdült gégehurutban szenvednek.
3. Asztmában szenvedők lényeges könnyebbülést éreznek már rövid használat után.
4. Skrofulás, mirigyduzzadásos, szem- és orrkatarusos gyermekeknek fontos szore a Sirolin „Roche“.

A táplálkozást nagyban elősegíti.

Csak eredeti csomagolású Sirolin „Roche“-t kérjen, minden utánzatot vagy pótkészítményt kérünk a leghatározottabban visszautasítani.

Sirolin irodalmat M 15. kívánatra ingyen és bérmentve küld

F. Hoffmann-La Roche & Co.
Wien, III/1. Neulinggasse 11.

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R.-T.

könyv és hirlapkiadó vállalat

NAGYVÁRAD, SZILÁGYI DEZSŐ-UTCZA 5. SZ.

A legmodernebb betűkkel és diszitő anyagokkal ujjonnan berendezve.

Mindennemü hivatalos, üzleti és egyéb nyomtatványok a legjutányosabb árak mellett, izléses kivitelben
≡ készítettnek. ≡

Latin szert. és g. kath. egyházmegyei nyomtatványok állandóan raktáron.

A „TISZÁNTUL“
politikai napilap kiadóhivatala.

Alapítottott:
1894.

Hirdetések a legjutányosabb árak mellett
a „Tiszántul“-ban közöltetnek.

Alapítottott:
1894.

Moskovits Farkas és Tsa cipő- és csizmagyár részvénytársaság Nagyvárad.

I. Flók:
Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Flók:
Rákóczi-ut, Bazár-épület.

Ajánlja helybeli gyárt-
mányait a legjobb anyag-
ból és legszebb kivi-
telben szabott gyári
:: árak mellett. ::

Baross-utca 60. számu
ház földszintjén két
szoba, konyha
és mellékhelyiségekből
álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Pol-
gári Takarékpénztár-
nál, Kossuth-u. 4. sz.

Jó forgalmu, s jókarban levő

**gőzmalom
eladó**

Seprősön, (Aradmegye kisjenői járás).
Czim: Fekete Ignác, Gurba, u. p.
o o Borosjenő o o

Használjon Nagysád Földes-féle Margit-Crémet,

hogy arca tiszta, üde és bájos legyen!

A Földes-féle Margit-Créme a fő-
rangú hölgyeknek is kedvenc szépítő szere,
az egész világon el van terjedve.

Páratlan hatása szerencsés összeállításá-
ban rejlik, a bőr azonnal felveszi es ki-
váló hatása már pár óra alatt észlelhető.

Mivel a Földes-féle Margit-Crémet
utánozzák és hamisítják, tessék eredeti
védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert
csak ilyen készítményért vállal a készítő
mindennemű felelősséget.

A Földes-féle Margit-Créme ártal-
matlan, zsirtalan, vegytiszta készítmény.

A bőr mindennemű tisztátalanságát,
szepelőt, pattanást, mitesser, májfoltot, tán-
cokat stb. gyorsan és biztosan eltávolít.
Nemcsak az arcbőr, hanem a nyak, váll
és kéz teherítésére és szépítésére is leg-
alkalmasabb. Nagy tégely 2 korona, ki-
csi 1 korona, minden gyógytárban
és drogueriában.

Készíti és postán küldi:

**Földes Kelemen gyógyszerész
ARADON.**

Kapható Nagyváradon: Reisz Miksa, Dr.
Medvigy Gábor. Lédig Árpád, Leszner Al-
fréd, Nyiri örökösei, Farkas István. Fé-
lix-fürdőn: Goblocz István.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40
gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor.
100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindezenmű izzólámpa különlegességek, fény-
képes-izzólámpák ugyancsak legolcsóbb
áron kaphatók.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók a villamos telepen külön-
céllra épített nagy

csillár-raktárunkat
megtakintásra ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bőví-
sét, átalakítá-
sát, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szál-
lítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

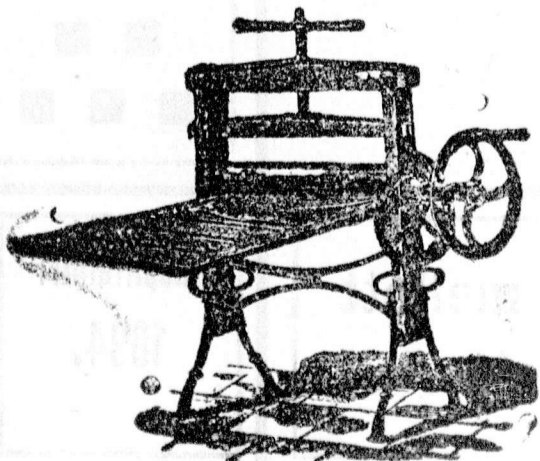
81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Kézi hajtású „Jégkészítő-gép“ állandó működésben. Megtekinthető
az üzletben.

Jégszekrények legujabb szer-
kezettel.

FAGYLALT-GÉPEK.

Kerti vasbutorok.

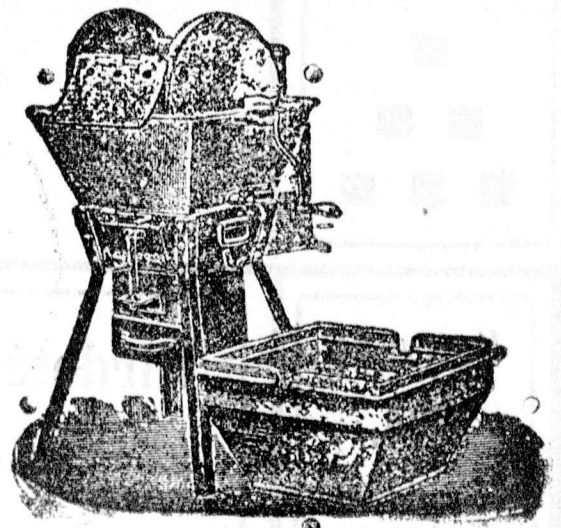
GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és

facsaró-gépek.

Árjegyzék kívánatra ingyen

és bérmentve.

45